

ROBERT ZIELONKA*

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ I BEZPIECZEŃSTWO W OBREBIE RYZYKA EKOLOGICZNEGO

Streszczenie

Zrównoważony rozwój nie ma jednoznacznej definicji i jest różnie rozumiany, choć w większości odnoszony jest do środowiska. Koniecznym wydaje się takie wykorzystywanie zasobów naturalnych, aby szedł za nim postęp gospodarczy i jednocześnie jak najmniejszy uszczerbek dla otoczenia naturalnego. Rozwój dla dobrobytu ludzi jest niezbędny, należy dążyć by był zrównoważony, choć proces ten nie jest łatwy.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, ochrona środowiska

WPROWADZENIE

Koncepcja zrównoważonego rozwoju jest dość młodą, patrząc historycznie, lecz odgrywa coraz większą rolę w postrzeganiu przyszłych zależności między człowiekiem a środowiskiem w którym żyje. W ogólnej postaci jako „trwały i zrównoważony rozwój” przedstawiona została w tzw. Raporcie Brundtland

Światowej Komisji Środowiska i Rozwoju ONZ w 1987 r. [Kosmicki 2007], gdzie definiuje się ją następująco: „Trwały rozwój służy zaspokojeniu potrzeb bieżących bez ponoszenia ryzyka, że przyszłe pokolenia nie będą mogły zaspokajać swoich potrzeb”. W dalszym ciągu aktualne są zaproponowane przez H. Daly'ego „reguły zarządzania” dla zrównoważonego rozwoju [Kosmicki 2007]:

1. stopa wykorzystania odnawialnych zasobów nie powinna przekraczać ich stopy regeneracji;
2. stopa wykorzystania nieodnawialnych surowców nie powinna przewyższać odbudowy odnawialnych surowców;
3. stopa emisji szkodliwych substancji nie powinna przewyższać naturalnej pojemności w zakresie absorpcji szkodliwych substancji.

* Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Mechaniczny

Odrębnym zagadnieniem jest ich wprowadzenie i przestrzeganie w życiu, co jak widzimy w obecnym świecie nie znajduje miejsca. W wyniku to z prozaicznego powodu chęci bogactwa i wysokiego standardu życia, aby go osiągnąć trzeba zużywać bogactwa naturalne, przez co tworzymy odpady. Jak stwierdził J. S. Mill [Mill 1965] – możliwe jest zmuszenie sił przyrody do służenia w coraz większym stopniu fizycznemu i moralnemu dobru. Wybitny znawca międzynarodowej polityki ochrony środowiska z King's College twierdzi [Papuźński 2011]: Od czasów pionierskich rozważań Komisji Brundtland, wyrażenie „zrównoważony rozwój” było stosowane na różne sposoby, w zależności czy używano go w kontekście akademickim, planowania, biznesu czy polityki środowiskowej. W wyniku tego, w ciągu ostatnich dwudziestu lat mogliśmy spotkać się z kilkoma dyskusjami na temat zrównoważonego rozwoju, z których część wzajemnie się wyklucza. Widzimy zatem, że pogodzenie dobra człowieka, a dobra przyrody nie jest łatwe, człowiek jednak by to osiągnąć stosuje różne interpretacje zrównoważonego rozwoju.

W województwie lubuskim, jak i w wielu rejonach kraju większy rozwój gospodarczy jest pożądanym, jedną z branż mogących na niego wpłynąć jest branża wydobywcza [Strategia rozwoju województwa lubuskiego 2020; 2012], bazująca na naturalnych złożach – pokłady węgla brunatnego (Gubin, Brody), ropa naftowa, gaz ziemny (północna część województwa). W takich branżach największym ryzykiem jest ryzyko ekologiczne, choć nie mniej ważne są gospodarcze, zdrowotne czy przestrzenne.

Zrównoważony rozwój oznacza więc proces prowadzący do ukształtowania się stacjonarnego stanu gospodarki i społeczeństwa, który uwzględnia podstawowe wymogi ekonomiczne i społeczno-kulturowe przy zachowaniu przyrodniczych podstaw gospodarki i społeczeństwa [Kosmicki 2007]. Trafnie ujęte słowo-podstaw, gdyż obecnie podejmowane działania np. sukcesywnie rekultywacja terenów pogórnich i ich zagospodarowanie pozwala nadawać tym terenom nowe funkcje (fot.1) [Mrówczyńska i in. 2009], choć oczywiście inne niż pierwotnie i nie tak szybko jakbyśmy tego oczekiwali. Dyskusje na temat zrównoważonego rozwoju trwają wiele lat, a ciągle nie ustalono wspólnych zasad i definicji na tle międzynarodowym, wynika to z faktu odmiennych interesów i wychodzenia od innych założeń.

Górnictwo odkrywkowe węgla brunatnego zdecydowanie wpływa na zmiany stosunków wodnych, dlatego też ochrona środowiska [Mrówczyńska i in. 2009] uwzględniana jest na etapie prac koncepcyjnych i projektowych przyszłej eksploatacji oraz przedsięwzięć inwestycyjnych, dzięki czemu minimalizuje się niekorzystne skutki. Podstawowe cele ochrony przyrody [Siuta 2005] to, m.in. utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami, zachowanie bioróżnorodności, ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz edukacja ekologiczna.



*Fot. 1. Zrekultywowane zwałowisko zewnętrzne kopalni Turów
[Mrówczyńska i in. 2009]*

*Phot. 1. Remediated dumping ground of Turow external coalmine
[Mrówczyńska et al. 2009]*

Kolejnym problemem do rozwiązania jest zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii. Stabilność środowiska jest zagrożona, a warunkiem co najmniej utrzymania obecnego stanu środowiska jest racjonalne wykorzystywanie jego zasobów. Miasta mają programy ochrony środowiska i tak np. miasto Zielona Góra jako nadrzędny cel obrało [*Program Ochrony Środowiska Miasta Zielona Góra*]: *Zmierzanie do zrównoważonego rozwoju Zielonej Góry, który sprzyja harmonizacji rozwoju gospodarczego i społecznego miasta z ochroną zasobów środowiska naturalnego.* To ogólne stwierdzenie, jednakże zawiera ważne słowa o rozwoju społecznym, a nie tylko gospodarczym, gdyż powinniśmy ponosić częściowe negatywne skutki, tylko i wyłącznie z myślą o dobru dla ogółu społeczeństwa zamieszkującego dany obszar. Wśród impulsów rozwojowych dla województwa lubuskiego [Greinert 2012] na szczególną uwagę zasługuje powstanie dużego lokalnego dostawcy energii elektrycznej i ciepłej. Wszystko to implikuje ryzyka w obrębie poczynionych działań, ważnym jest staranność w planowaniu inwestycji z zachowaniem zrównoważonego rozwoju.

Przedstawiono ogólną koncepcję zrównoważonego wzrostu, przeciwstawiając jej obecne doświadczenia, dochodząc do wniosku, iż nie jest ona jednoznaczna, a implementacja niektórych założeń może być kosztowna i długotrwała (np. rekultywacja terenów). Po mimo tego, stosowanie zrównoważonego rozwoju jest niezbędne dla równomiernego i długookresowego rozwoju, który jest potrzebny w wielu rejonach kraju, w tym w woj. lubuskim. Wydaje się, że należy podjąć działania prorozwojowe, choć obarczone ryzykiem, niosą pozytywne dochodowe skutki dla lokalnych mieszkańców.

LITERATURA

1. GREINERT A.: *Węgiel brunatny szansą dla rozwoju województwa lubuskiego*, <http://www.ppwb.org.pl/wb/80/4.php> (10.11.2012)
2. KOSMICKI E.: *Koncepcja zrównoważonego rozwoju a idea „stanu stacjonarnego”*, *Optimum – Studia Ekonomiczne* nr 2 (34), 2007
3. MILL J. S.: *Zasady ekonomii politycznej i niektóre jej zastosowania do filozofii społecznej*, t. I, Warszawa 1965
4. MRÓWCZYŃSKA H. i inni: *Działania PGE KWB Turów S.A. ograniczające niekorzystne oddziaływanie na środowisko w kontekście polityki zrównoważonego rozwoju*, *Mat. Symp.* . Bogatynia 2009
5. PAPUZIŃSKI A.: *Realizacja zrównoważonego rozwoju*, *Problemy Ekorozwoju*, 1/2011
6. Program Ochrony Środowiska Miasta Zielona Góra, załącznik do uchwały nr NR XXX/281/04 z dnia 28 września 2004 r. Rady Miasta Zielona Góra.
7. SIUTA J.: *Kształtowanie i ochrona środowiska. Uwarunkowania przyrodnicze, techniczne i społeczno-ekonomiczne*, *Inżynieria ekologiczna* nr 11, Warszawa 2005

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SAFETY OF THE ENVIRONMENTAL RISK

S u m m a r y

Sustainable development has not a clear definition and is understood in different ways, although most of it refers to the environment. It seems essential to use natural resources *so that* economic progress can follow *and at the same time* little damage to the natural environment could be done. Development for human well-being *is* necessary, *but we must remember it should also be sustainable*, although the process is not easy.

Key words: sustainable development, environmental protection